

Sygn. akt II Ca 254/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Elżbieta Siergiej (spr.)
Sędziowie:	SSO Urszula Wynimko SSR del. Jacek Stypułkowski
Protokolant:	st. sekr. sąd. Monika Gąsowska

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. J. (1)

przeciwko J. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 29 grudnia 2015 r. sygn. akt I C 1653/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a. w punkcie 1 oddala powództwo,

b. w punkcie 3 zasądza od powoda na rzecz pozwanego 2.417 (dwa tysiące czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

c. uchyla punkt 4;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 2.940 (dwa tysiące dziewięćset czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Powód M. J. (1) wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego J. S. kwoty 11.179,91 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty - tytułem zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa oraz zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy w Białymstoku, wyrokiem z 29 grudnia 2015 r., zasądził od pozwanego na rzecz powoda 10.789,56 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 26 czerwca 2015 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu, stosownie do wyniku sprawy.

U podstaw tego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne:

Powód M. J. (1) i M. J. (2) - córka pozwanego na kilka lat przed ślubem wyjechali w celach zarobkowych do Islandii. Część zarobionych środków pieniężnych wpłacili oni na prowadzony przez bank krajowy rachunek nr (...), którego posiadaczami byli pozwany J. S. i jego żona D. S.. I tak, M. J. (2) dokonała na ten rachunek (...) wpłat: w dniu 4 września 2012 r. - kwoty 2 908 EUR, a w dniu 2 listopada 2012 r. - kwoty 1 835 EUR zaś M. J. (1) w dniu 13 grudnia 2012 r. - 2 707 EUR. Wpłata powoda została zaksięgowana na rachunku pozwanego w dniu 14 grudnia 2012 r. według aktualnego kursu EUR 3,9858 zł, co dało kwotę 10 789,56 zł (k. 10- 12, 47). Łączna kwota wpłaconych przez M. i M. J. (1) środków wyniosła 7 450 EUR.

Powód i córka pozwanego wrócili do kraju w dniu 15 grudnia 2012 r..

W dniu 20 grudnia 2012 r. pozwany J. S. wypłacił ze swojego rachunku nr (...) kwotę 10 000 zł i przekazał ją powodowi oraz M. J. (2). Pieniądze te przeznaczone zostały na ślub i wesele powoda i córki pozwanego, które odbyły się w dniu 5 stycznia 2013 r.. W dniu 18 stycznia 2013 r. z rachunku bankowego pozwanego (nr (...)) dokonany został przelew kwoty 28 000 zł na wspólny rachunek M. S. (obecnie J.) i M. J. (1) nr (...), do którego pełnomocnictwo posiadał również pozwany J. S..

W dniu 27 lutego 2014 r. z w/w rachunku bankowego nr (...) J. S. dokonał przelewu 28 659,16 zł na własny rachunek bankowy nr (...), do którego powód nie był upoważniony. W dniu 30 kwietnia 2015 r. małżeństwo powoda i M. J. (2) zostało rozwiązane przez rozwód.

Powód domagał się w pozwie zapłaty równowartości w złotych kwoty 2.707 EUR, wpłaconej przez niego w dniu 13 grudnia 2012 r. według kursu aktualnego na dzień wniesienia pozwu, tj. kwoty 11 179,91 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powód wykazał, iż wpłacona przez niego w dniu 13 grudnia 2012 r. na rachunek bankowy pozwanego kwota 2 707 EUR ostatecznie w dniu 27 lutego 2014 r. znalazła się na innym rachunku pozwanego, do którego powód nie miał upoważnienia. do takiego wniosku Sąd doszedł porównując łączną kwotę środków wpłaconych na rachunek pozwanego przez powoda i jego ówczesną narzeczoną w okresie od 4 września 2012 r. do 14 grudnia 2012 r., tj. kwotę 7 450 EUR, z kwotą przelaną następnie na rachunek należący do powoda i jego żony, a w dalszej kolejności przelaną na rachunek pozwanego. Kwota 7 450 EUR przeliczona na złotówki po kursie średnim 3,9858 zł (jak z daty 14 grudnia 2012 r.) daje 29 694 zł. Kwota bardzo zbliżona do wyżej wymienionej, tj. 28 000 zł została w dalszej kolejności wpłacona przez pozwanego na rachunek powoda i jego żony-córki pozwanego. Zdaniem Sądu w kwocie tej zawarte była wpłata objęta pozwem. W dalszej kolejności pozwany, który posiadał pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem zięcia i córki dokonał przelewu kwoty 28 659,16 zł na swój rachunek. W ocenie Sądu pierwszej instancji także w tej kwocie w dalszym ciągu zawierała się wpłata, której zwrotu domaga się powód.

Sąd Rejonowy uznał za wykazane przez powoda, że kwota, której wpłaty dokonał w dniu 14 grudnia 2012 r. znalazła się na rachunku pozwanego. Powód, zdaniem Sądu, udowodnił tym samym, iż po stronie pozwanego doszło do bezpodstawnego wzbogacenia jego kosztem. Zgodnie z art. 405 k.c. pozwany obowiązany jest więc do zwrotu na rzecz powoda kwoty, o którą się wzbogacił. Skoro powód wykazał okoliczności uzasadniające uznanie takiego zobowiązania po stronie pozwanego, pozwany zaś ich nie kwestionował, to na nim właśnie – zgodnie z ogólną zasadą określającą rozkład ciężaru dowodu (art. 6 kc) – spoczywał obowiązek przedstawienia dowodów na okoliczność wydania przedmiotowej kwoty powodowi. W ocenie Sądu takich dowodów pozwany jednak nie przedstawił. Powoływanie się przez niego na fakt wypłacenia z jego rachunku oraz wydania powodowi i jego ówczesnej narzeczonej 10 000 zł, które to okoliczności Sąd uznał za udowodnione, nie daje podstawy do przyjęcia, że doszło w ten sposób do

rozliczenia wpłaty 2 707 EUR. Kwota ta, jako część sumy wpłaconej łącznie przez powoda i M. J. (2) na rachunek pozwanego przetransferowana została następnie na rachunek powoda, a w dalszej kolejności na rachunek pozwanego w niezmienionej niemalże wysokości.

Pozwany, w ocenie Sądu Rejonowego, nie wyjaśnił dlaczego przelał na swój rachunek całość środków zgromadzonych wspólnie przez powoda i M. J. (2) w łącznej kwocie ok. 28 000 zł i nie udowodnił, że, po dokonaniu tego przelewu w dniu 27 lutego 2014 r., zwrócił powodowi należącą do niego część w kwocie odpowiadającej równowartości 2 707 EUR. Powołani w sprawie świadkowie potwierdzili jedynie okoliczność wręczenia powodowi i córce pozwanego kwoty 10 000 zł w dniu 20 grudnia 2012 r., które następnie zostały spożytkowane na wesele powoda i córki pozwanego. Na podstawie przeprowadzonych w sprawie dowodów (zeznań świadków i dokumentów złożonych przez pozwanego) nie można było jednak przyjąć, aby pozwany zwrócił powodowi kwotę wpłaconą przez niego w dniu 20 grudnia 2012 r., która w dniu 27 lutego 2014 r. znalazła się na rachunku bankowym pozwanego. Pozwany nie wykazał, w ocenie Sądu, aby pieniądze wypłacone przez przekazane powodowi i M. J. (2) w dniu 20 grudnia 2012 r. były rozliczeniem wpłaty, której zwrotu domaga się powód w niniejszej sprawie. To samo tyczy się opłat poniesionych przez pozwanego tytułem nakładów na samochód powoda.

Uznając powództwo za słuszne co do zasady, Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda 10.789,56 zł, tj. kwotę która została zaksięgowana na rachunku pozwanego w dniu 14 grudnia 2012 r. w wyniku przeliczenia 2 707 EUR na złote, o tę bowiem kwotę wzbogacił się bezpodstawnie pozwany. O odsetkach orzekł na podstawie art. 481 k.c., od dnia doręczenia odpisu pozwu stronie pozwanej zaś o kosztach procesu na podstawie art. 100 k.p.c. rozdzielając je stosunkowo.

Apelację od tego wyroku w punktach 1, 3 i 4 wywiódł pozwany. Zarzucił Sądowi Rejonowemu:

- 1. naruszenie przepisów postępowania cywilnego – art. 233 §1, 217 §1, 227, 230 w zw. z art. 210 §2, art. 316 § 1 i 328 §2 kpc przez dowolną ocenę materiału dowodowego, a w szczególności wybiórczą i jednostronną ocenę zeznań świadków M. S., D. S., M. J. (3) i pozwanego J. S. wyłącznie na niekorzyść pozwanego, w tym co do rzekomego braku zwrotu powodowi w dniu 20.12.2012 r. równowartości kwoty 2.707 euro wpłaconej przez niego w dniu 14.12.2012 r. na rachunek bankowy, w sytuacji braku twierdzeń przeciwnych powoda w toku procesu co do otrzymania tej kwoty, dowolną ocenę dowodów z powołanych w sprawie dokumentów bankowych, niezasadne odmówienie wiarygodności zeznaniom pozwanego, wydanie orzeczenia bez uwzględnienia całości materiału dowodowego, błędne uzasadnienie orzeczenia pod względem ustalonego stanu faktycznego i prawnego, które to naruszenia łącznie skutkowały brakiem rozpoznania istoty sprawy i miały istotny wpływ na treść wydanego wyroku,**
- 2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na niezasadnym przyjęciu, że zwrócenie przez pozwanego w dniu 20.12.2012 r. do rąk powoda kwoty 10.000 zł i rozliczenie dalszej kwoty 1019 zł z tytułu nakładu pozwanego na ubezpieczenie samochodu powoda nie jest okolicznością rozstrzygającą dla przyjęcia rozliczenia w ramach takich działań wpłaconej w dniu 14.12.2012 r. na rachunek pozwanego kwoty 10.789,56 zł stanowiącej równowartość 2707 euro, w sytuacji, gdy okoliczność ta została bezspornie wykazana, a powód w toku procesu nie zakwestionował takiego rozliczenia, tak co do samej zasady, jego formy ani wysokości kwoty rozliczenia zaś dalsze przelewy na rachunkach bankowych pozwanego w tym kwoty 28 000 zł nie mogły dotyczyć już środków pieniężnych stanowiących własność powoda wobec pełnego rozliczenia jego wpłaty z dniem 20.12.2012 r., który to błąd miał istotny wpływ na treść orzeczenia,**
- 3. obrazę przepisów prawa materialnego przez błędne zastosowanie art. 405 – 409 k.c., pominięcie przepisów art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 411 pkt 1 k.c. oraz wadliwą wykładnię art. 6 k.c. polegające na niezasadnym uznaniu, że pozwany bezpodstawnie wzbogacił się kwotą 10.789,56 zł, w sytuacji gdy zachodzi kompletny brak wzbogacenia po stronie pozwanego w rozumieniu art. 405 k.c. i art. 409**

k.c. wobec niezwłocznego zwrócenia powodowi kwoty 10 000 zł w gotówce i potrącenia kwoty 1019 zł za ubezpieczenie samochodu powoda, co skutkowało ustaniem wzbogacenia pozwanego z dniem 20.12.2012 r., niezależnie od faktu, iż powód wiedział, że nie był zobowiązany do świadczenia na rachunek bankowy pozwanego, nie zastrzegł zwrotu w walucie Euro ani zwrotu za pośrednictwem rachunku bankowego, które to naruszenia miały bezpośredni wpływ na treść wyroku.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była uzasadniona.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji przyjmując je za podstawę także swojego wyrokowania.

Poza sporem na obecnym etapie sprawy pozostaje, że powód M. J. (1) w dniu 13 grudnia 2012 r. wpłacił na rachunek nr (...), należący do pozwanego J. S. i jego żony D. S. kwotę 2 707 EUR stanowiącą wówczas równowartość 10 789,56 zł. Nie budzi również wątpliwości, w świetle ustaleń Sądu Rejonowego, że z tego rachunku (a nie z rachunku nr (...), jak omyłkowo wskazał Sąd Rejonowy) pozwany już w dniu 20 grudnia 2012 r. pobrał kwotę 10 000 zł i przekazał ją powodowi oraz M. J. (2), a pieniądze te zostały przeznaczone na ślub i wesele powoda z córką pozwanego. Istotnych zastrzeżeń nie wywołuje także konkluzja Sądu pierwszej instancji, że nie zostało wykazane przez pozwanego, aby pieniądze przekazane powodowi i córce pozwanego w dniu 20 grudnia 2012 r. stanowiły rozliczenie 2 707 EUR wpłaconych przez powoda na konto pozwanego w dniu 13 grudnia 2012 r..

Sąd Okręgowy nie podzielił podniesionego w apelacji, w związku z tym ostatnim ustaleniem, zarzutu naruszenia art. 230 kpc. W świetle tego przepisu samo milczenie jednej ze stron co do twierdzeń strony przeciwnej nie może stanowić podstawy do uznania faktów za przyznane (por. wyrok SN z dnia 17 lutego 1975 r., II CR 719/74, LEX nr 7661), a Sąd może to uczynić jedynie wówczas, gdy jest to uzasadnione wszechstronnym rozważeniem wszystkich okoliczności sprawy. Przytoczony przepis wskazuje też jednoznacznie na to, że domniemanie przyznania służy wyłącznie konstruowaniu ustaleń faktycznych, a nie dokonywaniu ich oceny prawnej (zob. wyrok SN z dnia 24 stycznia 2007 r., III CSK 280/06, LEX nr 457703). Skarżący wadliwie upatrywał więc naruszenia tego przepisu w odmowie uznania przez Sąd Rejonowy działania pozwanego za rozliczenie korzyści uzyskanej od powoda w wyniku dokonanej przez niego wpłaty środków pieniężnych na rachunek bankowy pozwanego.

Jedynie na marginesie należy więc wskazać, że stanowczemu ustaleniu, iż już w dniu 20 grudnia 2012 r. pozwany zwrócił powodowi równowartość 2 707 EUR sprzeciwia się chociażby treść jego wyjaśnień, w których twierdził on, że pieniądze w kwocie 10 000 zł oddał „dla córki i dla zięcia” oraz fragment jego zeznań: „nie wiedziałem czy są to tylko jego pieniądze czy są to też pieniądze córki”. W świetle takich twierdzeń pozwanego, jak również pozostałych przeprowadzonych w sprawie dowodów nie można zatem wykluczyć, że przekazane w dniu 20 grudnia 2012 r. pieniądze należały w części do powoda, a w części do córki pozwanego, która również zdeponowała swoje środki na rachunku rodziców, zwłaszcza, że przeznaczone one były na wspólny cel.

Nie sposób natomiast zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, że w okolicznościach tej sprawy uzasadnione jest przyjęcie, iż do zwrotu w/w kwoty na rzecz powoda w ogóle nie doszło. Sąd ten prawidłowo ustalił, że w dniu 18 stycznia 2013 r. z rachunku bankowego pozwanego nr (...) (a nie nr (...), jak również w tym miejscu omyłkowo wskazał Sąd Rejonowy) przetransferowana została kwota 28 000 zł na rachunek nr (...) należący do M. S. (obecnie J.) i powoda M. J. (1). Kwota ta stanowiła - jak wyliczył Sąd Rejonowy - przybliżoną równowartość 7 450 EUR, tj. łącznej kwoty wpłaconej na rachunek pozwanego przez powoda i jego ówczesną narzeczoną w okresie od 4 września 2012 r. do 14 grudnia 2012 r.. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, które podziela również Sąd Okręgowy, w kwocie tej

zawarta była wpłata objęta pozwem a wniosek taki można z powodzeniem wyprowadzić z wcześniej ustalonych faktów w drodze domniemania faktycznego (art. 231 k.p.c.)

Powód twierdził w pozwie, że konto o nr (...) należało jedynie do M. S., a upoważnienie do niego posiadał pozwany J. S.. tymczasem z dokumentu pełnomocnictwa z 15 stycznia 2013 r. (k. 4) wynika, że posiadaczem tego rachunku był także powód, który wspólnie z żoną upoważnił do niego pozwanego.

Sąd Rejonowy jednak nie wyciągnął z powyższego właściwych wniosków, uszło bowiem najwyraźniej jego uwadze, że w tej sytuacji, z dniem 18 stycznia 2013 r. powód M. J. (1) wszedł w posiadanie środków przelanych z rachunku pozwanego na jego rachunek bankowy, w tym – zgodnie z ustaleniem Sądu – kwoty której dochodzi w tej sprawie. Od tej daty powód mógł tymi środkami swobodnie dysponować i nie sposób, w okolicznościach sprawy przyjąć, że do dnia 27 lutego 2014 r., tj. przez ponad rok tego nie czynił. W tym stanie rzeczy ustalenie przez Sąd Rejonowy, że także w kolejnym transferze pieniędzy – z rachunku powoda i jego żony na rachunek pozwanego – dokonany przez pozwanego w dniu 27 lutego 2014 r. zawierała się równowartość przelewu (...) EUR, dokonanego przez powoda w grudniu 2012 r., nie ma żadnych podstaw. Powód, na którym spoczywał ciężar udowodnienia takiego twierdzenia, nie sprostał ciężarowi dowodu w tym zakresie. Tym samym nie sposób przyjąć, że pozwany pozostaje wzbogacony kosztem powoda.

Z tych przyczyn zaskarżony wyrok podlegał zmianie na podstawie art. 386 §1 k.p.c.. O kosztach procesu za obie instancje orzeczono na podstawie art. 98 §1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności z wynik sprawy, przy czym stawki wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego za postępowanie przed sądem pierwszej instancji ustalono w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 r., poz. 461) wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa, zaś za instancję odwoławczą - § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).